

Shahar iqtisodiyoti: urbanizatsiya, uy-joy bozorlari va barqaror rivojlanish**Rahmonov Hojiakbar Muhammadjon o'g'li**

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar MMT-78 yo`nalishi

Ilmiy rahbar: **Abdisalom To'rayevich Umirov**

Iqtisodiy xavfsizlik kafedrası dotsenti PhD

Annotatsiya: Urbanizatsiya XXI asrning aniq tendentsiyasi bo'lib, iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy hamjihatlik va ekologik barqarorlikka chuqur ta'sir ko'rsatadi. Ushbu tezisda urbanizatsiya dinamikasi, uy-joy bozorlarining ishlashi va shaharlarda barqaror rivojlanishga intilishlarga e'tibor qaratib, shahar iqtisodiyotining kesishishlarini o'rganadi. Nazariy tushunchalar, empirik dalillar va amaliy tadqiqotlar asosida tadqiqot urbanizatsiya, uy-joy bozorlari va barqaror rivojlanish o'rtasidagi murakkab munosabatlarni yoritishga intiladi. Shahar rivojlanishining omillarini, uy-joy sotib olish imkoniyati muammolarini va barqaror shahar rivojlanishini rag'batlantirish strategiyalarini o'rganish orqali ushbu dissertatsiya shaharlarni shakllantirgan iqtisodiy kuchlar va inklyuziv, bardoshli va yashash uchun qulay shahar muhitini yaratish uchun zarur bo'lgan siyosatlarni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Shahar iqtisodiyoti, urbanizatsiya, uy-joy bozorlari, barqaror rivojlanish, uy-joyning arzonligi, iqtisodiy o'sish, inklyuziv shaharlar, yashil infratuzilma

Urbanizatsiya dunyomizni misli ko'rilmagan sur'atda qayta shakllantirmoqda, hozirda dunyo aholisining yarmidan ko'pi shaharlarda istiqomat qiladi. Shaharlar o'sishda

davom etar ekan, ular uy-joy sotib olish imkoniyati, ekologik barqarorlik va ijtimoiy tenglik bilan bog'liq murakkab muammolarga duch kelishmoqda. Shahar iqtisodiyoti bu dinamika haqida qimmatli tushunchalarni taqdim etadi, iqtisodiy tamoyillar shaharni rivojlantirish va barqaror, inklyuziv shaharlarni rivojlantirish uchun siyosatni shakllantirish bilan qanday kesishishini o'rganadi. Ushbu maqolada biz shahar iqtisodiyoti sohasiga kirib, urbanizatsiya dinamikasini, uy-joy bozorlarining ishlashini va butun dunyo bo'ylab shaharlarda barqaror rivojlanishga intilishni o'rganamiz.

Urbanizatsiya deganda aholining shaharlarda to'planishi va shaharlarning o'sishi va kengayishiga olib keladigan jarayon tushuniladi. Bu tendentsiya qishloqdan shaharga migratsiya, aholining tabiiy o'sishi va shahar markazlarining iqtisodiy imkoniyatlari kabi omillar bilan bog'liq. Urbanizatsiya chuqur iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik ta'sirga ega bo'lib, iqtisodiy samaradorlik va innovatsiyalardan tortib, ijtimoiy uyg'unlik va resurslar iste'moligacha ta'sir qiladi.

Uy-joy bozorlarining roli: Uy-joy bozorlari shahar iqtisodiyotida markaziy rol o'ynaydi va shahar o'sishi va shaxsiy farovonlik o'rtasidagi bog'liqlik bo'lib xizmat qiladi. Uy-joy bozorlarining ishlashi shahar aholisi uchun boshpanadan foydalanish imkoniyatini, arzonligi va uy-joy sifatini belgilaydi. Biroq, uy-joy bozorlari ham tengsizlik va istisno manbalari bo'lishi mumkin, uysizlik, gentrifikatsiya va uy-joy sotib olish inqirozi kabi muammolar butun dunyo bo'ylab shaharlarga ta'sir qiladi.

Shaharlarda eng dolzarb muammolardan biri bu uy-joyning arzonligidir. Uy-joy narxining oshishi, ish haqining turg'unligi va uy-joy ta'minotining cheklanganligi ko'plab odamlar va oilalar uchun shaharlarda arzon uy-joy topishni tobora qiyinlashtirmoqda. Ushbu arzon narxlardagi inqiroz uysizlikni kuchaytiruvchi, ko'chirilishni kuchaytiruvchi va ijtimoiy tengsizlikka hissa qo'shadigan keng qamrovli oqibatlarga olib keladi.

Barqaror rivojlanish - bu shaharlar kelajagini shakllantirish, iqtisodiy o'sishni atrof-muhitni muhofaza qilish va ijtimoiy tenglik bilan muvozanatlashning asosiy tamoyilidir. Barqaror shaharlar yerdan ixcham, samarali foydalanish, jamoat transporti va yashil infratuzilmaga sarmoya kiritish hamda arzon uy-joy va inklyuziv shaharsozlik

jarayonlarini rivojlantirishga ustuvor ahamiyat beradi. Barqaror rivojlanish strategiyalarini qabul qilish orqali shaharlar hayot sifatini oshirishi, atrof-muhitga ta'sirini kamaytirishi va inklyuziv iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin.

Samarali shahar siyosati urbanizatsiya, uy-joy bozorlari va barqarorlik bilan bog'liq murakkab muammolarni hal qiladigan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Bu inklyuziv rayonlashtirish va ijara nazorati, shuningdek, jamoat transporti, qayta tiklanadigan energiya va yashil maydonlarga investitsiyalar kabi arzon uy-joylarni rag'batlantirish siyosatini o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, ta'lim, sog'liqni saqlash va iqtisodiy imkoniyatlardan teng foydalanishni ta'minlovchi siyosatlar shaharlarning inklyuziv va barqaror bo'lishini ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda shahar iqtisodiyoti butun dunyo bo'ylab shaharlarda urbanizatsiya, uy-joy bozorlari va barqaror rivojlanish dinamikasini tushunish uchun kuchli asos yaratadi. Iqtisodiy tamoyillarni shahar siyosati va rejalashtirishda qo'llash orqali siyosatchilar iqtisodiy jihatdan jonli, ijtimoiy inklyuziv va ekologik barqaror shaharlarni yaratishi mumkin. Shaharlar o'sishda va rivojlanishda davom etar ekan, shahar iqtisodiyoti tamoyillari shaharlarning kelajagini shakllantirishda tobora muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh. Shodmonov. Iqtisodiyot nazariyasi: Darslik. – T.: 2020 788 bet.
2. www.uzreport.com – SAIPRO konsalting kompaniyasiga tegishli, O'zbekiston va butun dunyodagi biznes tizim va iste'molchilarga axborot yetkazib berishga mo'ljallangan integratsiyalashgan internet loyiha.
3. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki ma'lumotlari
4. Конкуренентоспособность и модернизация российской экономики. - <http://www.moderniz.org.ru>.